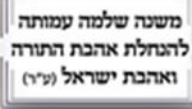

שתי משניות ליום משנה שלמה

יו"ל ע"י משנה שלמה
העמותה להנחלת אהבת התורה
ואהבת ישראל (ע"ר)

מס' עמותה: 580553329

טל': 052-5802345 מייל: mishna.shlema@gmail.com
כתובת: עין שמש 23 גני תקווה 55900

פרויקט שתי משניות ליום - לעילוי נשמת
הרה"ק רבי אברהם מתתיהו ב"ר מנחם נחום זצוק"ל כ"ק האדמו"ר מסטנשט
הרה"ק רבי חיים זאנוויל ב"ר משה זצוק"ל כ"ק אדמו"ר מריבניץ

"תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא שנאמר: "הליכות עולם לו"
אל תיקרי הליכות אלא הלכות". - רש"י: הלכות - משנה וברייתא, הלכה למשה מסיני.

הלימוד היומי לטובת נשמת
רַבֵּנוּ יַעֲקֹב מְאֹרְלֵינֵשׁ זצ"ל
הגה"ק רבי שְׁמוּאֵל ב"ר יַצְחָק יָפֵה זצ"ל
הרה"ק רבי מְשֻׁלֵם שְׁרָגָא פִּיבּוּשׁ בַּהֲרַה"ק ר' נִפְתָּלִי הִרְצֵף זצ"ל
הַגָּאֹן רַבִּי יְקֻתִּיאֵל אֲרִיָּה ב"ר גִּרְשׁוֹן זצ"ל

משנה א'

נכתב בתורה: "וכי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל... שלוש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל. ובשנה הרביעית יהיה כל פרי קודש הילולים לה" (ויקרא יט, כג - כד), מכאן כל אילן מאכל בשנה הרביעית לנטיעתו נקרא בלשון חכמים 'נטע רבעי', וכן כרם בשנה הרביעית לנטיעתו נקרא 'כרם רבעי', ולימדה התורה, שפירות האילן בשלוש השנים הראשונות לנטיעתם אסורים באכילה ובהנאה משום 'ערלה', ואילו פירות נטע רבעי, או כרם רבעי, קודש הם, כקדושת מעשר שני, וצריך להעלותם לירושלים ולאכלם שם כדין הפירות של מעשר שני, ואם קשה להעלות את הפירות לירושלים, מחללים אותם על מעות, ומעלים את המעות לירושלים ומוציאים אותם שם על דברי מאכל ושתייה, כמו שנוהגים בכסף מעשר שני. וכיוון שדיני נטע רבעי, או כרם רבעי, הם כדיני מעשר שני, נוספו כאן במסכת פרטי הדינים של נטע רבעי או כרם רבעי, והם נלמדים בחמש המשניות הראשונות של הפרק.

בגמרא בבלי מסכת ברכות (לה, א) מובאת מחלוקת בין רבי חייא לרבי שמעון ברבי, אחד שונה בכל מקום 'כרם רבעי' שלדעתו לא נאמרה תורת 'רבעי' אלא בכרם, ואחד שונה 'נטע רבעי' שלדעתו תורת 'רבעי' נוהגת בכל האילנות. לפי הרמב"ם נוהגת תורת רבעי בכל האילנות שחייבים בערלה, וכך הוא כותב בהלכות מעשר שני ונטע רבעי (ט, א): 'נטע רבעי הרי הוא קודש, שנאמר 'ובשנה הרביעית יהיה כל פרי קודש הילולים לה"', ודינו להאכל בירושלים לבעלו כמעשר שני'. מכאן שכרם רבעי לאו דווקא הוא, אלא הוא הדין 'לנטע רבעי'.

רבינו עובדיה מברטנא

כרם רבעי מציינין אותו - בונים אצלו ציון וסימן, שיכירו שהוא כרם רבעי וטעון פדיון.
בקוֹזוֹת - גבשושית ורגבי אדמה. סימנא באדמה, מה אדמה דאיכא הנאה מינה שהיא עושה פירות אף האי נמי כי מפרקי שרי לאתהנוי מיניה.
ושל ערלה בחרסית - באדמה שעושים ממנו כלי חרס. סימנא בחרסית זו דלית בה הנאה דכשוזרעים בה אינה מוציאה כדי נפילה אף זו אין בה הנאה.
ושל קברות - שלא יכנס שם כהן ונוזר.
בסיד - סימנא שהסיד לבן כעצמות.
וממחה ושופך - ממחה את הסיד במים כדי שיתלבן יותר, ושופך על הקבר.
במה דברים אמורים - דעבדי הכירא לכרם רבעי ולערלה.

בשביעית - שהכל הפקר ונטלים בהיתר. אבל בשאר שני שבוע שבאים לגזול, הלעיטוהו לרשע וימות ויקחום לאכול באיסור.
והצנועים - המדקדקים על עצמם, כשהיה להם כרם רבעי בשביעית היו מניחין המעות קודם לקיטה, ואומרים כל הנלקט לכשיהיה נלקט יהא מחולל על זה.

פָּרִם רְבַעִי הכרם בשנה הרביעית לנטיעתו, והוא הדין נטע רבעי, כמו שביארנו בהקדמה, **מְצַיֵּינִין** מסמנים **אֹתוֹ בְּקוֹזוֹת אֲדָמָה** שמים לידו רגבי אדמה וגושי עפר לציון ולסימן, שיכירו האנשים שהוא כרם רבעי ואסור לאכול מפירותיו מחוץ לירושלים, **וְשָׁל עֵרְלָה** והסימן של עצי ערלה, בשלושת השנים הראשונות לנטיעתם, שפירותיהם אסורים אפילו בהנאה, **בְּחַרְסִית** סוג של עפר שעושים ממנו כלי חרס, **וְשָׁל** והסימן שיש כאן **קְבֻרוֹת** ושלא יכנס לשם כהן או נוזר הוא **בְּסִיד** שצבעו הלבן משמש סימן היכר לכך, **וּמִמְחָה** וממיס את הסיד במים, על מנת שיהא לבן מאד **וְשׁוֹפֵךְ** סביב לקבר. בגמרא בבלי במסכת בבא קמא (סט, ע"א) מבוארים הטעמים לכל הסימנים הללו: קוזזות האדמה - סימן לכרם רבעי שהוא כאדמה, מה אדמה יש הנאה ממנה לאחר עבודה, אף זה מותר ליהנות ממנו לאחר פדיונו. 'חרסית' - סימן לעצי ערלה שהם כחרסית, מה חרסית אין הנאה ממנה, שאם זורעים בה, אינה מוציאה אלא פירות מועטים, אף אלו אין ליהנות מהם. 'סיד' - סימן לקברות, לפי שהצבע הלבן הוא כעצמות*. **אָמַר רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל**. **בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שעושים סימני היכר לכרם רבעי ולערלה? **בְּשְׂבִיעִית** בשנת השמיטה, שכל הפירות הם הפקר, ומותר לכל אדם ללקטם, אבל בשאר כל השנים, שאין הפירות הפקר, אין עושים סימנים בשביל הבאים לגזול מהפירות כדי להרחיקם מאכילת דבר איסור, אלא נוקטים ב'הלעיטוהו לרשע וימות'. **וְהַצְנוּעִים** המחמירים על עצמם ומדקדקים במצוות, כשיש להם כרם רבעי, אינם מציינים אותו, שלא למנוע מאנשים לאכול, אלא **מְנִיחִין אֶת הַמְּעוֹת, וְאוֹמְרִים: כָּל הַנִּלְקָט מִזֶּה** כל מה שילקטו מפירות כרם זה, **יְהֵא מְחֻלָּל עַל הַמְּעוֹת הָאֵלּוּ** ונמצא שהאוכל מן הכרם אוכל מפירות חולין, ולמה לא היו מחללים את כל הכרם בפעם אחת, במקום

לעילוי נשמת

מורי ורבי הרה"ק יצחק יגן ב"ר יעקב ורחל זצוק"ל
מור"ר אבי דוד שלום ב"ר שלמה דב וברכה שיפמן ע"ה
הרבנית פעריל דבורה ע"ה בת הרב ישראל צבי יאיר
מרת חיה רויזא בת מוה"ר נטע צבי שלאינגר ע"ה

לקבלת המשנה היומית למייל או לוצאפ ולהנצחות

ניתן לשלוח מייל לכתובת: mishna.shlema@gmail.com

או לשלוח הודעה לנייד: 052-5802345 או: 053-4287288

לחלל בכל לקיטה בנפרד, וכך היו יכולים האנשים לאכול בלי בעיה פירות חולין? לפי שפעמים היו רוצים הבעלים להעלות את הפירות עצמם לירושלים**.

*בירושלמי מובאים טעמים אחרים: 'קוזזות האדמה' שהוא לשעה, כלומר שאין צורך בסימן אלא לזמן קצר, היינו לשנה אחת, ואמנם סימן זה אינו מתקיים לזמן מרובה, שכן קוזזות האדמה הולכות ומתפוררות. 'ושל ערלה בחרסית' – שהוא עפר לבן והוא מתקיים לזמן מרובה יותר, לפי שלערלה צריך שיתקיים הסימן שלוש שנים. ושל קברות בסיד שהוא מתקיים להרבה מאד זמן לפי שאיסור הקבר הוא לעולם.

**הרמב"ם והרב מברטנורא מפרשים שהצנועים היו עושים כן בשנת השמיטה בלבד, אבל יש מפרשים שסוברים שכך היו עושים הצנועים גם בשאר השנים.

משנה ב'

כבר למדנו בהקדמה למשנה הקודמת שפירות 'כרם רבעי', או 'נטע רבעי' דינם כמעשר שני, שמעלים אותם לירושלים ואוכלים אותם שם.

רבינו עובדיה מברטנורא

כרם רבעי – יש לו דין מעשר שני, וצריך להעלות הפירות לירושלים ולאכלן שם, הם או פדיונם, ותקנו חכמים שמהלך יום (אחד) כל סביבות ירושלים יעלו הפירות (עצמם) לירושלים, כדי לעטר שוקי ירושלים בפירות, מתוך שיאכל כל אדם נטע רבעי שלו יתמלא השוק שאר פירות.

שיהא נפרה סמוך לחומה – אפילו כרם הסמוך לחומה.

שאימתי שירצו – אם יתמעטו הפירות. **משחרב בית המקדש היה התנאי** – לא לפי שרבו הפירות כדאמרת, אלא משחרב בית המקדש והיתה ירושלים ביד האויבים ולא היו חוששין לעטר שוקי ירושלים בפירות.

כָּרֶם רְבִיעִי הִיא עוֹלָה לְיְרוּשָׁלַיִם מִהֶלֶךְ יוֹם אֶחָד לְכָל צֵד כל המקומות שמסביב לירושלים, שהמרחק בינם לבין לירושלים הוא עד מהלך יום אחד, היו צריכים להעלות מתקנת חכמים את הפירות עצמם של כרם רבעי לירושלים, ולא לפדותם ולהעלות את דמיהם, ומבואר הטעם בגמרא בבלי מסכת ביצה (ה, ע"א): "כדי לעטר את שוקי ירושלים בפירות". שואלת המשנה **וְאִי זֶה הִיא תְּחוּמָּה** של ירושלים שהוא במרחק של מהלך יום אחד?, עונה המשנה: **אֵילַת מִן הַדְּרוֹם** יש מפרשים שהכוונה לעיר חברון, ויש סוברים שהכוונה לבית גוברין, **וְעֶקְרֵבֶת** העיר עקרבה **מִן הַצָּפוֹן, לֹוד מִן הַמְּעַרְב, וְהִירְדֵן מִן הַמְּזָרְח** כל המקומות הללו רחוקים מהלך יום אחד מירושלים, וכל בעלי הכרמים שבתחום זה היו מעלים לירושלים את הפירות עצמם. **וּמִשְׂרָבוֹ הַפְּרוֹת** והיו מצויים הרבה פירות בירושלים, **הַתְּקִינוּ שֶׁיְהֵא נִפְדָּה סָמוּךְ לְחוּמָּה** אפילו כרם שהוא סמוך לחומת ירושלים פודים אותו. **וּתְנַאי הִיא הַדְּבָר** תקנה זו נתקנה על תנאי, **שֶׁאִימְתִי** שכל זמן שירצו בית דין שלאחריהם לחדש את התקנה הקודמת, היינו שיעלו את הפירות עצמם לירושלים, דהיינו כשיתמעטו הפירות שם, **יִחְזֹר הַדְּבָר לְכַמּוֹת שְׁהִיא** שמהלך יום אחד לכל צד יהא עולה לירושלים. והיה צורך להתנות תנאי זה, שאילו לא היו מתנים כך, לא היה בית דין שלאחריהם יכולים לבטל תקנתם, שאין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חברו עד שיהא גדול ממנו בחכמה ובמניין. **רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר: מִשְׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הִיא הַתְּנַאי הַזֶּה** לא משום ריבוי הפירות, אלא משום שחרב בית המקדש הפסיקו להביא את הפירות לירושלים, ואז התנו בית דין, **וּתְנַאי** והתנאי שהתנו **הִיא, אִימְתִי שֶׁיִּבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, יִחְזֹר הַדְּבָר לְכַמּוֹת שְׁהִיא** לכשיבנה בית המקדש יחזרו ויעלו את הפירות של כרם רבעי לירושלים*.

*וגם במשנתנו לפי רש"י והרב מברטנורא מה שנקטה המשנה 'כרם רבעי' לאו דווקא הוא, שכן להלכה נפסק שכל מקום שנכתב 'כרם רבעי' הכוונה גם ל'נטע רבעי'. וכן גם הטעם המובא בגמרא כדי לעטר שוקי ירושלים בפירות מתאים לדין זה. אולם יש לומר שגם הם סוברים שמלכתחילה היתה התקנה על ענבים מטעם הנסכים, אלא שאח"כ התפשטה התקנה על כל הפירות מהטעם של עיטור השווקים בפירות.

[להצטרפות לקבוצת 2 משניות ליום לחץ](#)

[אתר ללימוד משניות ואמירת תהילים לפי שם הנפטר/ת \(קריאה/שמיעה\)](#)